

Sygn. akt V U 111/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Adrianna Mongiałło

Protokolant: star. sekr. sądowy Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. w Legnicy

sprawy z wniosku Zakładu (...) w Ś., K. P., M. Z.

przy udziale osób zainteresowanych: D. B., U. B., Z. B., M. C., J. C., P. D., E. D., L. D., R. D., D. D., I. R., S. G., K. G. (1), K. G. (2), B. J., A. J., J. K. (1), J. K. (3), Z. K., J. K. (2), U. K., A. K., J. L., R. M. (1), E. N., P. N., U. N., I. O., A. P. (1), A. P. (2), Z. P., T. P. (1), T. P. (2), J. R., R. S. (1), J. S., B. S., R. S. (2), T. S., A. S., R. S. (3), M. D., Z. Ś., M. W., S. W., M. Z. (2), F. Z., R. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne

na skutek odwołania Zakładu (...) w Ś., K. P., M. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 1 grudnia 2015 r.

znak (...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

(...), (...), (...), (...),

(...), (...),

(...), (...),

I. oddala odwołania,

II. zasądza od wnioskodawcy Zakładu (...) w Ś. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. kwotę 2 400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt V U 111/16

UZASADNIENIE

Decyzjami z 1 grudnia 2015r. numer od (...) do (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. – działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla 48 pracowników płatnika składek Zakładu (...) w Ś.: D. B., U. B., Z. B., M. C., J. C., P. D., E. D., L. D., R. D., D. D., I. R., S. G., K. G. (1), K. G. (2), B. J., A. J., J. K. (1), J. K. (3), Z. K., J. K. (2), U. K., A. K., J. L., R. M. (1), E. N., P. N., U. N., I. O., A. P. (1), A. P. (2), Z. P., T. P. (1), T. P. (2), J. R., R. S. (1), J. S., B. S., R. S. (2), T. S., A. S., R. S. (3), M. D., Z. Ś., M. W., S. W., M. Z. (2), F. Z., R. Z., za okresy i w wysokościach wskazanych w decyzjach. Do ustalenia tej wysokości organ rentowy przyjął - inaczej niż płatnik - przychody uzyskane przez ww. pracowników, nazwane świadczeniem urlopowym oraz przychody w postaci świadczeń świątecznych.

W uzasadnieniach decyzji organ rentowy powołał się na wyniki kontroli zakończonej protokołem kontroli z 30 września 2015r., w trakcie której ustalono, że płatnik składek w latach 2011, 2012 i 2013 wypłacił pracownikom rekompensaty za koszty poniesione z tytułu urlopów wypoczynkowych w postaci świadczeń urlopowych. Wysokość tych świadczeń była uzależniona wyłącznie od wymiaru czasu pracy, w jakim zatrudniony był pracownik. Nadto, w okresie od kwietnia 2011r. do grudnia 2012r. płatnik składek wypłacił pracownikom świadczenia świąteczne. Ustalając wysokość tych świadczeń płatnik zastosował kryterium w postaci okresu zatrudnienia i wymiaru czasu pracy. W kwietniu 2011r. zastosował kryterium dochodowe w postaci widełek w zakresie od 5.240 zł do 20.997,60 zł. - tak ustalone kryterium spowodowało, że wszyscy pracownicy otrzymali świadczenie świąteczne w jednakowej wysokości. Nie wymagano od nich wniosków o wypłatę świadczeń z Funduszu Świadczeń Socjalnych ani też oświadczeń o wysokości dochodów przypadających na członka rodziny czy też jakichkolwiek innych dokumentów świadczących o sytuacji rodzinnej i materialnej. Ww. przychodów płatnik nie przyjął do obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ubezpieczonych. Zdaniem organu rentowego, wypłata ww. świadczeń nastąpiła sprzecznie z treścią art. 8 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którym przyznawanie świadczeń finansowanych z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, w związku z czym nie znajdzie zastosowania § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie

emerytalne i rentowe, zgodnie z którym z podstawy wymiaru składek wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Świadczenia te - zdaniem ZUS - stanowią przychód za pracę w ramach stosunku pracy i są podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto, organ rentowy ustalił, że ww. płatnik składek w latach 2011 - 2013 nie dokonywał corocznego odpisu na Fundusz Świadczeń Socjalnych w pełnej wysokości, jak również nie przekazywał wymaganych kwot na konto tego Funduszu w terminach określonych ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co było sprzeczne z przepisami tej ustawy.

Odwołania od ww. decyzji złożył płatnik składek, który zarzucił:

1. błąd w dokonanych ustaleniach faktycznych w wyniku przyjęcia, że zakwestionowane świadczenia nie miały charakteru socjalnego, gdyż nie wymagały od pracowników wniosków o wypłatę świadczeń z Funduszu Świadczeń Socjalnych ani też oświadczeń o wysokości dochodów przypadających na członka rodziny, czy też jakichkolwiek innych dokumentów świadczących o sytuacji rodzinnej i materialnej, podczas gdy przyjęte w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kryteria w postaci dochodu, wymiaru czasu pracy, w jakim zatrudniony był pracownik i okresu zatrudnienia, które różnicowały wypłatę świadczeń, były kryteriami jasnymi, czytelnymi i co najważniejsze łatwymi do zweryfikowania i mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe;

2. naruszenie prawa materialnego –art. 8 ust. 1 i 2 w zw. z art. 10 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez nieprawidłową wykładnię i uznanie, że płatnik składek przyznał ubezpieczonym świadczenie z funduszu w postaci świadczeń urlopowych i świątecznych bez zachowania indywidualnej oceny każdego przypadku oraz poza trybem wynikającym z Regulaminu, a więc nieprawidłowo gospodarował środkami Funduszu.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonych decyzji oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Dodatkowo odwołania od decyzji ZUS z 1 grudnia 2015r. złożyły wnioskodawczynie K. P.i M. Z., domagając się zmiany zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne z pominięciem przychodów zakwestionowanych przez organ rentowy.

W odpowiedziach na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o ich oddalenie, uzasadniając swoje stanowisko jak w zaskarżonych decyzjach. Na rozprawie 16 czerwca 2016 r. wniósł o zasądzenie od płatnika składek kosztów zastępstwa procesowego w wys. 2.400 zł, odstępując jednocześnie od żądania zwrotu tych kosztów od wnioskodawczyni M. Z.i K. P..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek Zakład (...) w Ś. działa w formie samorządowego zakładu budżetowego.

W dniu 1 listopada 2006 r. u płatnika wprowadzony został Regulamin tworzenia i podziału Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który tworzył Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych z corocznego odpisu podstawowego naliczonego w stosunku do przeciętnej liczny zatrudnionych. W Regulaminie określono rodzaje świadczeń oraz zasady ich przyznawania. W § 5 Regulaminu postanowiono, że przyznawanie świadczeń oraz ich wysokość uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, a w § 9 uszczegółowiono te kryteria w zależności od tego, czy pracownik ubiega się o pomoc rzeczową, finansową, dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży, czy o dofinansowanie wypoczynku urlopowego tzw. „wczasy pod gruszą”. W tym ostatnim przypadku postanowiono, że wysokość dofinansowania wynosi: a) przy dochodzie na jednego członka rodziny do 80% średniego miesięcznego wynagrodzenia obliczonego wg zasad ustalonych w ust. 2 pkt e - 35% tego wynagrodzenia, b) przy dochodzie wyższym - 30% wynagrodzenia określonego w ust. 2 pkt e (§ 9 ust. 3 pkt 4 Regulaminu). Postanowiono

także, że dofinansowanie zostanie przyznane na podstawie pisemnych zaświadczeń lub oświadczeń pracowników o dochodach w rodzinie pracownika. Odnośnie bezzwrotnych świadczeń pieniężnych na cele socjalne (§ 6) określono, że świadczenie takie może być przyznane w wysokości do 400 zł (§ 9 ust. 1 pkt e Regulaminu).

Płatnik składek aneksem do Regulaminu, obowiązującym od 1 stycznia 2010r. podjął decyzję, że nie tworzy się corocznego odpisu na ZFŚS. Odnośnie świadczeń z tego Funduszu postanowił, że pracownik otrzymywać będzie świadczenie urlopowe jako rekompensatę na pokrycie wydatków związanych z wypoczynkiem. Prawo do tego świadczenia mają pracownicy, którzy korzystają z urlopu w wymiarze co najmniej 14 dni kalendarzowych. Wysokość świadczenia urlopowego do naliczenia stanowi wysokość odpisu podstawowego na rok 2010 i jest to kwota 1.047,84 zł. Pracownicy zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin mają prawo do świadczenia urlopowego proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy. Pracownik otrzymuje świadczenie najpóźniej na dzień przed rozpoczęciem urlopu. Pozostałe świadczenia zapisane w Regulaminie zostają wstrzymane, za wyjątkiem świadczeń ujętych w § 6-7 Regulaminu. Aneks wskazywał, że środki odpisu na ZFSS wg stanu na dzień 1 stycznia 2010r. w wysokości: 262.185,58 zł zostaną wypłacone dla uprawnionych pracowników wg załącznika nr 1 do aneksu zatrudnionych na umowę o pracę. Wypłata świadczenia nastąpi zaś po pozyskaniu środków przeznaczonych na ten cel proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy. W przypadku rozwiązania umowy o pracę bądź ustania stosunku pracy powyższe świadczenie zostanie wypłacone w dniu rozwiązania umowy o pracę, bądź ustania stosunku pracy.

W latach 2011 - 2013 płatnik składek nie dokonywał corocznego odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych w pełnej wysokości, jak również nie przekazywał wymaganych kwot na konto tego Funduszu w terminach określonych ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Odpisu dokonywano na bieżące potrzeby wypłaty świadczeń urlopowych. Inne świadczenia, tj. świadczenia świąteczne, wypłacano ze zgromadzonych środków z lat poprzednich.

Na podstawie aneksu z 1 stycznia 2010r. do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w latach 2011, 2012 i 2013 płatnik składek wypłacił pracownikom rekompensaty za koszty poniesione z tytułu urlopów wypoczynkowych w postaci świadczeń urlopowych. Wysokość świadczeń wynosiła w 2011 r. - 1.071,94 zł dla wszystkich pracowników. W dwóch przypadkach wypłacono kwoty niższe, tj. 803,96 zł i 436,60 zł. W 2012 r. wszyscy pracownicy otrzymali po 1.093,93 zł świadczenia urlopowego. Pięciu pracowników otrzymało kwoty niższe, tj. dwóch - w wys. 820,44 zł i trzech - w wys. 546,96 zł. W 2013 r. wszyscy zatrudnieni otrzymali świadczenie urlopowe w wys. 1.093,93 zł. Wysokość świadczeń urlopowych przekazanych pracownikom była uzależniona wyłącznie od wymiaru czasu pracy, w jakim zatrudniony był pracownik. Prawo do przyznania świadczenia urlopowego mieli pracownicy korzystający z urlopu w wymiarze co najmniej 14 dni kalendarzowych. Płatnik składek nie uwzględnił świadczeń w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników.

Płatnik składek z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne wyłączył także przekazane pracownikom w kwietniu 2011r., grudniu 2011r. i grudniu 2012r., przychody w postaci świadczeń świątecznych. Ustalając wysokość tych świadczeń wypłaconych pracownikom w 2011r. oraz 2012r., płatnik zastosował kryterium w postaci okresu zatrudnienia i wymiaru czasu pracy. W kwietniu 2011r. zastosował kryterium dochodowe w postaci widełek w zakresie od 5.240 zł do 20.997,60 zł. Tak ustalone kryterium spowodowało, że wszyscy pracownicy otrzymali świadczenie świąteczne w jednakowej wysokości: w kwietniu 2011 r. - w kwocie 200 zł, w grudniu 2011 r. - w kwocie 500 zł i w grudniu 2012 r. - w kwocie 400 zł. Od pracowników nie wymagano wniosków o wypłatę świadczeń z Funduszu Świadczeń Socjalnych ani oświadczeń o wysokości dochodów przypadających na członka rodziny czy też jakichkolwiek innych dokumentów świadczących o sytuacji rodzinnej i materialnej.

dowód: - akta kontroli ZUS, w tym: Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 01.11.2006 r., aneks do Regulaminu z 01.01.2010r., wykaz pracowników zatrudnionych na umowę o pracę wraz ze wskazaniem wymiaru etatu, protokoły z posiedzeń Komisji Socjalnej, wykaz osób pobierających świadczenia urlopowe w latach 2011 – 2013, zestawienia wynagrodzeń;

- przesłuchanie zainteresowanej R. M. k. 931v-932, e-protokół z 16.06.2016r. 00:09:02 i nast.

- przesłuchanie wnioskodawczyni K. P. k. 932, e-protokół z 16.06.2016 r. 00:25:12 i nast.
- przesłuchanie wnioskodawczyni M. Z. k. 932v, e-protokół z 16.06.2016r. 00:35:14 i nast.
- przesłuchanie przedstawiciela płatnika M. H., k. 932v-933, e-protokół z 16.06.2016 r. 00:41:35 i nast.

W okresie od 7 września 2015r. do 30 września 2015r. organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek, m.in. w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład. W jej wyniku 30 września 2015r. sporządzono protokół kontroli, w którym organ rentowy ustalił m.in. że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne 48 ubezpieczonych, tj. D. B., U. B., Z. B., M. C., J. C., P. D., E. D., L. D., R. D., D. D., I. R., S. G., K. G. (1), K. G. (2), B. J., A. J., J. K. (1), J. K. (3) Z. K., J. K. (2), U. K., A. K., J. L., R. M. (1), E. N., P. N., U. N., I. O., A. P. (1), A. P. (2), Z. P., T. P. (1), T. P. (2), J. R., R. S. (1), J. S., B. S., R. S. (2), T. S., A. S., R. S. (3), M. D., Z. Ś., M. W., S. W., M. Z. (2), F. Z., R. Z., płatnik składek za styczeń 2011r., za okres od maja 2011r. do września 2011r., za okres od listopada 2011r. do grudnia 2011r., za okres od lipca 2012r. do października 2012r., za grudzień 2012r. oraz za okres od sierpnia 2013r. do grudnia 2013r. nie przyjmował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy przychodów w postaci świadczeń urlopowych, a w latach 2011 - 2012 - przychodów w postaci świadczeń świątecznych, wypłacanych na podstawie aneksu do Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 1 stycznia 2010r.

Na podstawie ww. protokołu kontroli organ rentowy 1 grudnia 2015r. wydał 48 decyzji zaskarżonych w niniejszej sprawie.

bezsporne, a nadto akta kontroli ZUS, w tym protokół kontroli z 30.09.2015r. z załącznikami;

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania były niezasadne.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 oraz art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.jedn.: Dz.U. z 2015r., poz. 161 z późn. zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Za przychody ze stosunku pracy uważa się: wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, w szczególności wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone przez pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników nie stanowią natomiast przychody wymienione w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 1998r., Nr 161, późn. 1106). W myśl § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu, na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych oraz na tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego określa ustawa z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.jedn.: Dz.U. z 2015r., poz. 111 z późn. zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy, pracodawcy prowadzący działalność w formie jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (a więc tacy jak w niniejszej sprawie Zakład (...) w Ś.) tworzą Fundusz, bez względu

na liczbę zatrudnianych pracowników. Obowiązani są także do dokonywania odpisu na Fundusz. Z obowiązku tego nie mogą się zwolnić przepisami wewnątrzzakładowymi, czego płatnik dokonał aneksem do Regulaminu z 1 stycznia 2010r. Abstrahując od powyższego, wskazać należy, że ustawa określa, co należy rozumieć pod pojęciem działalności socjalnej. Według art. 2 pkt 1 ustawy są to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. W art. 8 ust. 1 i 2 ustawy wskazano, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Jest to fundamentalna zasada przyznawania świadczeń z Funduszu, której nie może zmieniać okoliczność, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych, przy czym pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Pracodawca ustalający regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych ma obowiązek szanować ww. zasadę przyznawania świadczeń z Funduszu.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia kwestii, czy świadczenia w postaci tzw. świadczeń urlopowych oraz świadczeń świątecznych przyznanych przez płatnika składek ubezpieczonym pracownikom w latach 2011 - 2013 ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych mogą być potraktowane jako świadczenia socjalne podlegające z mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Organ rentowy stał bowiem na stanowisku, że ww. świadczenia nie były przyznane w oparciu o kryteria socjalne, lecz ich wysokość uzależniona była od stażu pracy i wymiaru etatu, a zatem ich wypłata nastąpiła sprzecznie z treścią art. 8 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i w związku z tym nie mogą korzystać z przywileju w postaci nieoskładkowania. Przeciwnego zdania był wnioskodawca, który podnosił m.in. że ww. świadczenia w całości zostały sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i jako takie z mocy samego tego faktu nie stanowią przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że w orzecznictwie nie jest sporne, że organ rentowy może weryfikować, czy dokonana wypłata z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w istocie nie stanowi odpłatności za pracę, a zatem czy nie spełnia funkcji wynagrodzenia (por. wyrok SA w Warszawie z 21.03.2013r., III AUa 1888/12, wyrok SA w Warszawie z 21.03.2013r., III AUa 1887/12, wyrok SA w Białymstoku z 27.02.2013r., III AUa 919/12, wyrok SA w Szczecinie z 14.02.2013r., III AUa 726/12). Świadczenia bowiem, które zostały wypłacone wprawdzie z funduszu socjalnego, lecz nie na warunkach wynikających z regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie mogą zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18 grudnia 1998r. w sprawie poszczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (por. wyrok SA w Lublinie z 3.07.2013r., III AUa 451/13).

Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustanawia tzw. kryterium socjalne udzielania pomocy z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Ustawa nie przewiduje w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tego kryterium. Dlatego w judykaturze podkreśla się, że świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tego kryterium nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak - to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. I choć ustawodawca pozostawił pracodawcy swobodę, gdyż nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, to jednak nie oznacza to, że pracodawca nie musi kierować się kryterium socjalnym, ani nawet w razie jego ustalenia, respektować przyjętych zasad. W przeciwnym bowiem razie świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych są traktowane jako świadczenia ze stosunku pracy, podlegające na zasadach ogólnych uwzględnieniu w podstawie

wymiaru składek (por. wyrok SN z 16.09.2009r., I UK 121/09, OSNP 2011, nr 9-10, poz. 133, wyrok SA w Szczecinie z 24.06.2014r., III AUa 1064/13, wyrok SA w Gdańsku z 8.11.2012r., III AUa 1307/12). Ugruntowany przy tym jest pogląd, że wydatkowanie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z zastosowaniem kryterium stażu pracy, bez uwzględnienia kryterium socjalnego, jest niezgodne z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (por. wyrok SN z 16.08.2005r., I PK 12/05, OSNP 2006/11-12/182, wyrok SA w Gdańsku z 27.05.2014r., III AUa 1594/13).

Pamiętać należy, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. Dlatego brak jest możliwości przyznawania ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych pracowników w tej samej wysokości według zasady „każdemu po równo” (por. wyrok SA w Białymstoku z 6.06.2013r., III AUa 144/13). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. To powiązanie może oznaczać tylko jedno: im gorsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej (w żadnym wypadku zbiorowej) oceny sytuacji socjalnej uprawnionych (por. wyrok SA w Białymstoku z 19.06.2013r., III AUa 1249/12).

Pracodawca ma swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali sytuację życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Może tego dokonać na przykład poprzez zobowiązanie ubiegającego się o świadczenie pracownika, do złożenia oświadczenia, bądź wniosku, w którym znajdą się wszystkie niezbędne informacje dotyczące sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej tego pracownika, czyli takie informacje, które pozwolą pracodawcy w zgodzie z ustawą i regulaminem Funduszu, ustalić sytuację życiową, rodzinną i materialną. Forma wniosku czy oświadczenia nie jest jednak bezwzględnie wymagana. Ustawa nie nakłada bowiem takiego obowiązku. Ważne jest jednak, aby przed przyznaniem świadczenia z Funduszu pracodawca rzeczywiście uzależnił samo przyznanie świadczenia, a następnie jego wysokość, od sytuacji socjalnej pracownika. Nie musi to być przy tym sytuacja socjalna całej rodziny uprawnionego pracownika. Wystarczy bowiem ocena sytuacji socjalnej samego pracownika.

W rozpoznawanej sprawie u płatnika składek początkowo (od 2006 r.) obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który uzależniał przyznanie pomocy finansowych zwrotnych i bezzwrotnych z tego Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. W przypadku pomocy finansowych bezzwrotnych Regulamin powyższy szczegółowo wręcz określał sposób wyliczania dochodu pracownika wraz z odniesieniem wynagrodzenia tego pracownika do wysokości średniego wynagrodzenia w obowiązującego zakładowie. Zasady te - zgodne z zapisami powołanej wyżej ustawy o zfśś- zostały zmienione w styczniu 2010r. Aneks do Regulaminu ZFŚŚ wskazywał na jednoznaczne odejście płatnika od „kryterium socjalnego” przy przyznawaniu świadczeń z tego Funduszu. Wprowadzone zostało jedynie kryterium stażu pracy i wymiaru etatu, a zatem kryteria uznane w orzecznictwie za niedozwolone, niemające nic wspólnego z sytuacją życiową, rodzinną i majątkową pracownika. Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszym postępowaniu, w tym zapisy Aneksu do Regulaminu ZFŚŚ, dokumenty zgromadzone w toku kontroli płatnika przez ZUS - wykazy pracowników wraz z wykazami wymiarów ich czasu pracy oraz wysokości otrzymanych świadczeń urlopowych, świadczeń świątecznych w latach 2011 - 2013, a także zeznania wnioskodawców i zainteresowanej wykazały w sposób niebudzący wątpliwości, że płatnik składek - Zakład (...) w Ś. przy przyznawaniu świadczeń z Funduszu nie stosował kryterium socjalnego. Nie badał sytuacji życiowej/ rodzinnej /materialnej poszczególnych pracowników, lecz przyznawał im te same świadczenia w równej wysokości. Różnice dotyczyły jedynie kilku osób i wiązały się z tym, że osoby te nie miały jeszcze odpowiedniego stażu przepracowanego u płatnika albo niższy niż pełny wymiar czasu pracy. Zdecydowana większość pracowników otrzymywała zatem świadczenia urlopowe w takiej samej wysokości. A skoro tak, to świadczeń takich (przyznawanych w oparciu o kryteria inne niż socjalne) nie można uznać za świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych, mimo że faktycznie ze środków tego funduszu były wypłacone. Sąd w niniejszej sprawie nie miał wątpliwości, że przychody takie nie mogą korzystać z przywileju w postaci zwolnienia od składek ZUS. Charakteru świadczeń socjalnych w rozpoznawanej sprawie nie miały też świadczenia świąteczne, wypłacane przez płatnika

pracownikom cyklicznie z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy w 2011 i 2012r. Wątpliwości budzi już sam fakt ich uregulowania w przepisach wewnętrznych obowiązujących u płatnika. Aneks do Regulaminu ZFŚS świadczeń takich bowiem nie przewidywał. Płatnik twierdził, że świadczenia te były świadczeniami co do których w mocy utrzymane były przepisy poprzednio obowiązującego Regulaminu ZFŚS, tj. świadczeniami określonymi w § 6 i 7 tego Regulaminu. W ocenie Sądu, nawet gdyby świadczenia te przyporządkować pod bezzwrotną pomoc socjalną uregulowaną w Regulaminie ZFŚS, to i tak nie sposób uznać, że świadczenia te - wypłacane w równej wysokości wszystkim pracownikom bez badania ich indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej - były świadczeniami, które korzystają ze zwolnienia z oskładkowania. Przede wszystkim wskazać należy, że pracodawca nie stosował się do reguł z § 6 i 7 Regulaminu ZFŚS tak w zakresie kryteriów przyznania ww. bezzwrotnej pomocy socjalnej, jak i jej wysokości. W regulaminie tym określił bowiem, iż wysokość takiej pomocy nie może przekraczać 400 zł, a świadczenia świąteczne w jednym roku kwotę tę przewyższyły i wyniosły po 500 zł dla każdego pracownika. Co więcej, płatnik nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność, iż dla przyznania świadczenia świątecznego badał sytuację socjalną pracownika. W takiej bowiem sytuacji niewykluczone, że świadczenia te byłyby różne. Nie zasługuje przy tym na uznanie twierdzenie dyrektora wnioskodawcy, że pracownicy zatrudnieni u płatnika w spornym okresie zarabiali tyle samo i przeważnie ich wynagrodzenia wynosiły najniższą krajową, stąd i wysokość świadczeń była równa. Płatnik składek zdaje się zapominać, że jakkolwiek wynagrodzenie zasadnicze zatrudnionych pracowników mogło być identyczne, to jednak nie ono samo składa się na wynagrodzenie pracownika. W jego skład wchodzi bowiem różnego rodzaju dodatki, w tym np. dodatki stażowe, funkcyjne, czy chociażby wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, które to składniki różnicującą wysokość tego wynagrodzenia i sprawiają, że nie można uznawać sytuacji socjalnej wszystkich pracowników za jednakową. Takie podejście, tj. pominięcie oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych do świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych, pozbawia świadczenia wypłacone ze środków ww. funduszu charakteru świadczeń socjalnych, przez co stają się one zwykłym przychodem pracownika podlegającym oskładkowaniu.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd uznał, iż płatnik składek naruszył zasady przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określone w art. 8 cyt. wyżej ustawy. Sądy powszechne i Sąd Najwyższy stoją na jednolitym stanowisku, że jeżeli dane świadczenie zostało wypłacone z Funduszu ale niezgodnie z zasadami przyznawania takich świadczeń, tj. bez uwzględnienia kryterium socjalnego, to nie korzysta ono ze zwolnień określonych w rozporządzeniu z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, tj. ze zwolnień z oskładkowania takiego przychodu. Świadczenia takie mają bowiem charakter świadczenia dodatkowego pracodawcy i są przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy

z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Z powyższych względów Sąd uznał, iż sporne świadczenia, które zostały wypłacone ubezpieczonemu w latach od 2011 do 2013, objęte zaskarżonymi decyzjami, zostały prawidłowo ocenione przez organ rentowy jako przychód, który winien podlegać oskładkowaniu. Dlatego odwołania płatnika składek oraz dwóch wnioskodawczyń, jako pozbawione uzasadnionych podstaw, Sąd oddalił na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r., poz. 1804). W związku z wnioskiem pełnomocnika organu rentowego o zasądzenie ww. kosztów od płatnika składek w kwocie 2.400 zł (a więc w kwocie niższej niż wynikające z ww. rozporządzenia koszty taryfowe) i nieobciążanie nimi wnioskodawczyń, Sąd - nie wychodząc ponad żądanie, orzekł zgodnie z wnioskiem.